

Het antwoord schuldig

Siebe Weide

Met het aantreden van het nieuwe kabinet en daarmee een nieuwe minister van Cultuur lijkt er een zucht van verlichting door de wereld van de kunst en cultuur te gaan. De toon is vriendelijker en er lijkt sprake van een hernieuwde dialoog tussen de minister en het culturele veld. Dit kan echter niet verhullen dat het mes van de bezuinigingen nu pas begint te snijden (zie de bijdrage van B. Vinkenburg in deze Boekman, red.). Ook deze minister kan daar niets aan veranderen. Laat ik daarom realistisch zijn: de marges voor de ideologische invulling van het beleid zijn op dit moment smal. De crisis en de bezuinigingen van het vorige kabinet bieden weinig ruimte voor hoogdravende ideeën over de inrichting van de samenleving en de positie van kunst en cultuur hierin.

Ideologische stilte

De laatste poging vanuit de politiek om een fundamentele discussie te starten is de publicatie *Manifestaties van de vrijheid des geestes: een liberale kijk op cultuur en sport* van de Teldersstichting, het wetenschappelijk instituut van de VVD. Volgens de Teldersstichting is cultuurbeleid belangrijk voor het bewaren van materieel en immaterieel erfgoed en voor cultuureducatie. De productie van nieuwe kunst hoeft voor de Teldersstichting niet door de overheid ondersteund te worden. Ook dient de verdeling van cultuurgelden op de voorkeur van het publiek gebaseerd te zijn. Op zich is dit een interessante stellingname, waar je in ieder geval een fundamentele discussie over kunt voeren als basis van sociaal-liberaal beleid. Het probleem van politiek-wetenschappelijke bureaus is echter dat ze in de marge opereren en zelden invloed hebben op de werkelijke politieke gang van zaken in de Tweede Kamer. Bij gebrek aan weerwoord is de publicatie een stille dood gestorven en is ook hier de poging tot een fundamentele politieke discussie over kunst en cultuur gestrand.

De ideologische stilte in de politiek is een groot risico en de musea lijden hieronder. Het politieke debat gaat namelijk niet meer over een georganiseerde fundamentele botsing van publieke waarden, maar over een uitruil van instrumenten. Wel een museumwet of geen museumwet; wel gedwongen samenwerking of geen gedwongen samenwerking. Uiteindelijk is steeds de hamvraag: wat levert dit op korte termijn op? Dit heeft weinig met sociaal-liberaal beleid te maken. Het zijn discussies op instrumenteel niveau met als gevolg wispelturigheid en veel woorden. De gevolgen hebben we gezien bij de discussies van de afgelopen paar jaar. Bij gebrek aan fundament leek alles ter discussie te staan en niemand had een goed weerwoord.

Dialoog met de samenleving

Als Nederlandse Museumvereniging (NMV) voelden we een paar jaar geleden de bui al hangen. Wij maken natuurlijk niet het beleid, maar

Siebe Weide

is directeur van de Nederlandse
Museumvereniging

kunnen wel het denken over kunst en cultuur prikkelen. In de aanloop naar de vorige gemeenteraadsverkiezingen zijn musea daarom hun maatschappelijke rol nadrukkelijker voor het voetlicht gaan brengen. Dit leidde onder meer in 2011 tot de publicatie *Meer dan waard*, een zoektocht naar de fundamentele waarden van musea voor de samenleving.

Om de waarde van de musea te vertalen naar praktische handvatten hebben we vervolgens samen met de Vereniging Rijksge subsidieerde Musea (VRM) een commissie ingesteld onder leiding van Irene Asscher-Vonk. Deze commissie heeft onder meer een lans gebroken voor nog meer samenwerking tussen musea. De uitkomsten van deze reflecties zijn terug te vinden in al onze activiteiten, of het nu gaat over het Van Abbe Museum en het Stedelijk Museum die samenwerken in een project voor Alzheimerpatiënten of over het organiseren van museuminspecties van kinderen in samenwerking met de ANWB. Op deze manier zijn de musea continu in een gefundeerde dialoog met de samenleving. Niet om vanuit links, rechts, sociaal, conservatief of liberaal perspectief de waarde van kunst en cultuur uit te leggen, maar ze door die waarde te laten beleven. Of we in die opzet slagen, hopen we terug te zien in de reacties van de bezoekers, maar een hoopvol gegeven is dat het aantal abonnementen op de Museumkaart groeit en dat er bijna geen dag voorbijgaat zonder dat er in een landelijke krant geschreven wordt over bijzondere projecten van musea. Hopelijk zien we het effect straks ook terug in de programma's voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014.

Ik juich het toe dat de Boekmanstichting de ingewikkelde vraag stelt wat de invloed is van sociaal-liberaal cultuurbeleid. Niet omdat het antwoord mij zal verrassen, maar omdat ik denk dat de afwezigheid van een antwoord pijnlijk zichtbaar zal maken dat er op dit moment weinig diepgravende ideeën met invloed zijn. Het is daarom de opdracht aan de kunst- en cultuursector om de politiek en de samenleving te voeden met voorbeelden en ideeën. Alleen op die manier kunnen we ervoor zorgen dat de discussie van de komende jaren het niveau van instrumentaria overstijgt en dat we over een paar jaar ook weer kunnen spreken van ideologisch beleid met invloed.